

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพ สถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ โดยจะนำเสนอเนื้อหาครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ตามลำดับดังนี้

1. ความต้องการพัฒนาตนเอง
2. สถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความต้องการพัฒนาตนเอง

การพัฒนา หมายถึง การทำให้มีคุณภาพมากขึ้น ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลก็คือการดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบ ให้มีคุณภาพประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจแก่องค์กร (พยอม วงศ์สารศรี, 2540)

การพัฒนา แปลว่า เจริญ เจริญใน 3 ทางด้วยกัน คือ เจริญทางด้านความสามารถในหน้าที่การงาน เจริญทางปัญญา และเจริญทางคุณธรรม และการพัฒนาตนเองหมายถึง การดำรงชีวิตอย่างมีจุดหมาย อย่างมีอุดมการณ์ ไม่ใช่อยู่รอดไปวันๆ ต้องรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถปรับปรุงแก้ไขตนเองให้เจริญงอกงามทั้งทางด้านประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านปัญญาและคุณธรรม (วิเชียร ทวีลาภ, 2520 อ้างใน กัลยา พัฒนศรี, 2524)

การพัฒนาตนเองหมายถึงการรู้จักเรียนและปรับปรุงตนเองให้เจริญงอกงาม มีประสิทธิภาพด้วยการดำรงชีวิตอย่างมีความหมายและมีจุดหมาย พร้อมทั้งการเจริญปัญญาและคุณธรรมด้วย เราจะเรียนสิ่งเหล่านี้ได้จากอะไร ที่ไหน และอย่างไร คำตอบก็คือ เรียนจากชีวิตและงานที่เราทำอยู่ และเรียนโดยวิเคราะห์ตนเอง (self-analysis) และประเมินตนเอง (self-evaluation) (วิเชียร ทวีลาภ, 2520)

ผู้ที่พัฒนาตนเองนั้น ต้องรู้สมรรถนะของตนเองรวมทั้งจุดเด่นและจุดด้อย จึงจะสามารถกำหนดความต้องการ (needs) เพื่อให้ตนเองดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ สามารถพัฒนางานในหน้าที่รับผิดชอบ รักงานที่ทำ รู้ปัญหาของงานและต้องการที่จะแก้ไขปรับปรุง รักศักดิ์ศรีของตนเอง (pride) และทำงานเพื่อผลงาน เพื่อความสุขขั้นสูงสุด นั่นคือ ความพอใจเมื่อเห็นงานเป็นผลสำเร็จ ด้วยดี (วิเชียร ทวีลาภ, 2520)

การพัฒนาตนเอง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้น (วิจิตร ศรีสุพรรณ, 2520) โดยธรรมชาติของมนุษย์อยากให้ตนเองดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เสมอ อยากให้ตนเองเจริญก้าวหน้าทุกวัน โดยมีหลักการพัฒนาตนเองดังนี้ รู้จักวิเคราะห์ตนเอง (self-analysis) รู้ว่าเราคือใคร มีความรู้ความชำนาญอะไร มีทัศนคติสอดคล้องกับงานหรือไม่ มีสุขภาพ นิสัย บุคลิกลักษณะ กริยามารยาทเหมาะสมกับงานหรือไม่ มีตำแหน่งหน้าที่อะไร มีความรู้สมบัตินั้นหรือไม่ และรู้ว่าตนเองต้องการอะไร อยากเป็นอะไร อยากเรียนรู้อะไรบ้าง รู้วิธีพัฒนาตนเอง ทำให้ความต้องการเป็นผลสำเร็จ เช่น ศึกษาความรู้จากเอกสารวิชาการต่างๆ ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับนโยบายและโครงการของงานที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงและทั้งที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน และเข้าศึกษาในสถานศึกษาเป็นต้น และสิ่งสำคัญคือ ต้องมี “ความอยาก” ที่จะพัฒนาตนเอง

กระบวนการพัฒนาตนเองเพื่อการพัฒนางานให้ได้ถึงคุณภาพจะต้องมีการพัฒนาให้ได้ทั้ง 2 ด้าน คือ การพัฒนาทั้งภายนอกและภายในตนเอง โดยการยึดหลักการพัฒนาคุณสมบัติ 4 ประการ คือ การพัฒนาความรู้สึกรู้จักคิดให้ถูกต้อง (attitude) การพัฒนาความรู้ที่ต่องใช้ในการงานให้แตกฉาน (knowledge) พัฒนาฝีมือทักษะให้คล่องแคล่ว (skills) และพัฒนาบุคลิกภาพให้สง่างาม (personality) (ศิริพร คันทิพลวินัย, 2540) กระบวนการพัฒนาปรับปรุงตนเองทั้ง 4 ด้านนี้ จะช่วยให้คนมีคุณภาพเมื่อคนมีคุณภาพจะจับงานใดก็จะช่วยพัฒนางานให้ได้ถึงคุณภาพอย่างแน่นอน

พิสิทธิ์ สารวิจิตร (2525) (อ้างใน วรวรรณ ทองสง, 2539) ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองว่า หมายถึง วิธีการพัฒนาปลูกสร้าง คุณสมบัติ คุณธรรม นิสัย เจตคติ ความสามารถ ความชำนาญ ความคิด ความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในตนเอง โดยมีหลักการดังนี้ คือ

1. การพัฒนาตนเอง ควรยึดความต้องการและจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของบุคคลเป็นแกนกลาง
2. การพัฒนาตนเองควรเกิดขึ้น และริเริ่มในตัวเอง สิ่งแวดล้อมภายนอกควรเป็นอุปการณ์ส่งเสริมการพัฒนาตนเองเท่านั้น
3. การพัฒนาตนเองควรจัดเป็นกระบวนการระยะยาวติดต่อกัน

ความสำคัญของการพัฒนาตนเอง ได้มีกล่าวไว้ใน การให้บริการพยาบาลตาม วิสัยทัศน์การพยาบาลและการผดุงครรภ์ของประเทศไทยในแผนการพยาบาล และผดุงครรภ์ แห่งชาติ พ.ศ. 2540 – 2544 เป็นการบริการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิต

ของประชากร โดยที่จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลง เพื่อการบริการที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการในระบบบริการสุขภาพและสังคมไทย พยาบาลในฐานะผู้ให้บริการพยาบาลซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้เกิดคุณภาพการบริการแก่สถานบริการสุขภาพ จึงควรต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้ตนเองและงานมีประสิทธิภาพ ดีกว่า หรือเหนือกว่าที่เป็นอยู่ (วิเชียร ทวีลาภ, 2534) คุณภาพการพยาบาลหรือคุณภาพในการให้บริการด้านสุขภาพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน สถานบริการสุขภาพแทบทุกแห่งจะมีพันธกิจ วิสัยทัศน์ นโยบาย วัตถุประสงค์ หรือแนวปฏิบัติในการให้บริการบริการที่เน้นคุณภาพ ในยุคการแข่งขันนี้ คุณภาพกลายเป็นจุดขายที่สำคัญที่จะทำให้ผู้รับบริการเลือกใช้บริการสถานสุขภาพนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานบริการสุขภาพเอกชน ซึ่งได้มีการแข่งขันในเชิงธุรกิจเกี่ยวกับการบริการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพกันอยู่ นั่นคือ บุคลากรพยาบาลในองค์กรเหล่านี้ จึงต้องมีการปรับปรุงพัฒนาตนเองในด้านการบริการพยาบาล บริหารการพยาบาล และด้านวิชาการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับพันธกิจ วิสัยทัศน์ นโยบาย วัตถุประสงค์และแนวทางปฏิบัติขององค์กร และการเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อไป

การปฏิบัติการพยาบาลในบทบาทหน้าที่พยาบาลวิชาชีพในสถานการณจริง ตลอดจนการได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในวิชาชีพนั้น พยาบาลจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลครบทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษา และการฟื้นฟูสภาพ การนำความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานการพยาบาลทั้ง 4 ด้านนี้ไปใช้ในการให้บริการพยาบาลแก่ผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับสมรรถนะหรือศักยภาพของบุคคล ทั้งในด้านความรู้ทางวิชาการ ความสามารถในการให้บริการพยาบาลได้อย่างถูกต้องตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ ตลอดจนความสามารถในการเป็นผู้นำ การตัดสินใจกระทำในสิ่งที่นำไปสู่เป้าหมายของการพยาบาลภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล (นันทนา น้าฝน, 2538) พยาบาลวิชาชีพจะต้องมิใช่มีการปฏิบัติการพยาบาลตามบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของพยาบาลคือการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาลเท่านั้น พยาบาลยังต้องรับผิดชอบในการบริหารจัดการ การควบคุมงานการพยาบาลที่ให้แก่ผู้รับบริการให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ตลอดจนบริหารบุคลากรทางการพยาบาลและบริหารทรัพยากรอื่นๆ งานบริการพยาบาลเป็นงานที่ทำต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง พยาบาลจึงต้องทำหน้าที่ในการบริหารงานการบริการพยาบาลให้มีคุณภาพอยู่ตลอดเวลาด้วย การปฏิบัติงานด้านการบริหารการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพนั้นเริ่มต้นตั้งแต่การปฏิบัติงานในฐานะเป็นหัวหน้าทีมการพยาบาลหัวหน้าเวร ตลอดจนเป็นผู้ตรวจการพยาบาลยามวิกาล ลักษณะการทำงานของพยาบาลวิชาชีพจึงมิใช่เฉพาะงานด้านบริการพยาบาลเท่านั้น แต่ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ในงานด้านการบริหารการ

พยาบาล หรือผู้นิเทศงานการพยาบาลด้วย บทบาทและหน้าที่อีกอย่างหนึ่งของพยาบาลวิชาชีพคือการเป็นนักวิชาการทางการพยาบาล โดยทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะที่ค้ำสู่สมาชิกใหม่ที่เข้าสู่วิชาชีพการพยาบาล งานทั้งสองด้านนี้จำเป็นต้องใช้ความรู้เชิงวิชาการ เพื่อปฏิบัติการพยาบาล รวมทั้งการพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ทางการพยาบาลด้วย เพื่อให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลให้สอดคล้องตามมาตรฐานเฉพาะแบบทางการพยาบาล นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการสอนหรือให้ความรู้แก่ผู้มารับบริการพยาบาลด้วย เพื่อให้ผู้มารับบริการพยาบาลสามารถดูแลตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้อย่างถูกต้อง

สรุป การพัฒนาตนเอง หมายถึง การปรับปรุงตนเองให้เจริญงอกงาม มีประสิทธิภาพ มีการเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้น โดยสามารถวิเคราะห์และประเมินตนเองว่ามีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองอย่างไร เพื่อสามารถให้การบริการพยาบาลเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการและการเปลี่ยนแปลงของสังคม พยาบาลวิชาชีพต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตนเองและงานมีประสิทธิภาพ โดยมีการปรับปรุงแก้ไขตนเองให้มีความเจริญงอกงามในงานด้านการบริการพยาบาล การบริหารการพยาบาล และด้านวิชาการ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลในหน้าที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ

สถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (สถานบริการสุขภาพพิเศษ, 2540) เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นมาเนื่องด้วยโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ดำเนินการให้การบริการทางวิชาการและบริการสุขภาพในด้านการรักษาพยาบาล การป้องกันโรค การฟื้นฟูสภาพ และการส่งเสริมสุขภาพแก่ชุมชน ตั้งแต่แรกตั้งคณะแพทยศาสตร์ จากการดำเนินการที่ผ่านมามีอุปสรรคในการบริการคือ มีผู้รับบริการจำนวนมาก เป็นเหตุให้อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ทุกระดับที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะให้บริการที่ดีแก่ผู้รับบริการได้ และค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสม ทำให้สูญเสียบุคลากรที่มีประสิทธิภาพให้แก่ภาคเอกชนเป็นจำนวนมาก ผู้มารับบริการที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากในเรื่องของเศรษฐกิจ หรือความสามารถในการรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาล และมีความต้องการที่แตกต่างกัน แต่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่เป็นหน่วยราชการที่บริหารงานตามระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน จึงต้องใช้ระเบียบเดียวกันกับผู้ป่วยทุกประเภท ไม่อาจ

แบ่งแยกการให้บริการและการเรียกเก็บค่าบริการที่แตกต่างกันไป ดังนั้นคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงได้ดำเนินการขออนุมัติจัดตั้งศูนย์บริการสุขภาพพิเศษขึ้น

อาศัยข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรในกำกับมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2538 และอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15(11) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2530 สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงได้อนุมัติระเบียบมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยสถานบริการสุขภาพพิเศษมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2539 ในการประชุมครั้งที่ 3/2539 เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ลงนามในประกาศ เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2539 ได้เริ่มเปิดดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม 2540 และได้เปลี่ยนชื่อจาก ศูนย์บริการสุขภาพพิเศษ มาเป็น สถานบริการสุขภาพพิเศษ ตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม 2540 เป็นต้นมา โดยมีระเบียบบริหารจัดการจำเพาะของตัวเอง แตกต่างจากการใช้ระเบียบราชการ ทำให้มีความคล่องตัวสูงในการปฏิบัติงานสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการให้บริการได้อย่างเหมาะสม จัดการกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถให้บริการด้วยคุณภาพที่เป็นเลิศ ด้วยมาตรฐานสูงสุดของวิชาชีพ รวมทั้งการจัดเก็บค่าบริการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งรายได้เหล่านี้จะนำมาจ้างบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานโดยไม่ต้องสิ้นเปลืองอัตราของทางราชการ ในขณะเดียวกันก็เป็นการลดภาระงานส่วนหนึ่งของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ลง ทำให้โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่สามารถให้บริการผู้ป่วยที่เหลืออยู่ได้ดียิ่งขึ้น

ปรัชญาของสถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (สถานบริการสุขภาพพิเศษ, 2540) ให้การบริการสุขภาพที่มีคุณภาพเป็นเลิศ ด้วยมาตรฐานสูงสุดของวิชาชีพ โดยมีผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการแบบองค์รวม เป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์แบบ โดยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีจิตใจพร้อมที่จะให้บริการ มีความรักและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

นโยบายของสถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (สถานบริการสุขภาพพิเศษ, 2540) ให้บริการด้านสุขภาพโดยมีผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ให้บริการสุขภาพแบบองค์รวม เป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์แบบด้วยมาตรฐานสูงสุดของวิชาชีพ โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม ผู้ให้บริการมีโอกาสพัฒนาตนเองในงานที่ปฏิบัติ ได้รับการตอบแทนที่เหมาะสมกับปริมาณงานและคุณภาพงานในหน้าที่ สร้างบรรยากาศให้บุคลากรมีความรัก และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เปิดโอกาสให้มีการศึกษาวิจัยทางวิชาการ ทางด้านการแพทย์ และวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้บุคลากรทำการศึกษาวิจัยในด้านต่างๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงการให้บริการให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ให้มีการจัดการด้านคุณภาพตลอดทั้งองค์กร

สถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานนอกระบบราชการ ให้การบริการด้านสุขภาพเหมือนโรงพยาบาลเอกชนทั่วไปจากเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ผู้มารับบริการก็จะมีคามคาดหวังในตัวผู้ให้บริการ (พยาบาล) เปลี่ยนแปลงตามไปด้วยดังเหตุผลที่ได้กล่าวมาเบื้องต้น วิสัยทัศน์ของสถานบริการสุขภาพพิเศษได้กล่าวได้ว่า “จะเป็นสถานบริการสุขภาพที่มีความพร้อมในการให้บริการที่ดี มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ สรรพของสังคม” โดยมีพันธกิจ (สถานบริการสุขภาพพิเศษ, 2540) ดังนี้

1. ให้บริการโดยเน้นความพึงพอใจของผู้ป่วยเป็นหลัก
2. ให้บริการโดยแพทย์เฉพาะทางและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ
3. มีการพัฒนาปรับปรุง คุณภาพการให้บริการและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
4. มีการบริหารจัดการที่ประสิทธิภาพ
5. มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม

แผนกบริการพยาบาลยึดถือนโยบายของสถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นหลักในการดำเนินงานและมีนโยบายในการให้บริการ โดยคำนึงถึงบุคคลเป็นหลัก ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ โดยยึดหลักการในเรื่องสิทธิของผู้ป่วย และสิทธิของผู้ให้บริการ คำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางด้านวัฒนธรรมของผู้รับบริการ มีการจัดการด้านคุณภาพทั้งกระบวนการพยาบาล ส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลและบุคลากรในหน่วยงาน ส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพ ส่งเสริมจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแนวทางการทำงานและผลงานให้ชุมชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

วัตถุประสงค์หลัก ให้บริการที่มีคุณภาพ และครอบคลุมแบบองค์รวม โดยเน้นความพึงพอใจของผู้รับบริการ ดำเนินการตามนโยบายของสถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แผนกการพยาบาลรับผิดชอบในการให้การดูแลผู้ป่วยอย่างครอบคลุม แบ่งการทำงานออกเป็นหน่วยต่างๆ ดังนี้

1. หน่วยบริการผู้ป่วยนอก
2. หน่วยบริการผู้ป่วยใน
3. หน่วยบริการห้องผ่าตัด
4. หน่วยบริการห้องคลอดและบริการทารกแรกเกิด

จากการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีต่างๆ ในปัจจุบันความต้องการความคาดหวังของผู้ป่วยที่มีต่อพยาบาลก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ประชาชนในปัจจุบันมีความรู้ มีการศึกษาดีขึ้น รู้จักสิทธิของตนเองมากขึ้นตามคำประกาศสิทธิผู้ป่วย สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้มา

รับบริการที่เข้ามารับการรักษานในโรงพยาบาลไม่ได้คิดว่าเป็นการมาพึ่งแพทย์ พยาบาล และโรงพยาบาลอีกต่อไปแล้ว แต่จะมาในลักษณะคนซื้อบริการและซื้อความคาดหวัง ผู้มารับบริการจึงมีความต้องการและมีความคาดหวังที่จะได้รับการดูแลจากพยาบาลที่มีความรู้ ความชำนาญอย่างดียิ่งมีความสามารถในการให้ข้อมูลและตอบคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพของเขา สามารถอธิบายเหตุผลของการปฏิบัติการพยาบาลต่างๆ แก่เขาได้ดี ตลอดจนมีการปฏิบัติการพยาบาลที่ถูกต้องเหมาะสมตามความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ใหม่ของพยาบาลในยุคปัจจุบัน จะเป็นภาพลักษณ์ที่พยาบาลจะต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างมากโดยเฉพาะความรู้ลึกซึ้งเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก มีอำนาจในการตัดสินใจในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถประเมินตนเองได้ว่าจะต้องมีความรู้ ความสามารถมากน้อยเพียงไร และมีอิสระในการประกอบวิชาชีพอย่างไร (วิณา นานาสีลปี, 2539)

สถานบริการสุขภาพพิเศษมีแบบพรรณาลักษณะงานของพยาบาลประจำการเพื่อนำไปปฏิบัติครอบคลุมงานด้านการบริการพยาบาล การบริหารและวิชาการ ซึ่งแบบพรรณาลักษณะงานของพยาบาลประจำการที่พยาบาลจะต้องปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบในด้านต่างๆ ตามแบบพรรณาลักษณะงาน ดังนี้

1. ด้านบริการพยาบาล

- 1.1 ปฏิบัติงานในหน้าที่พยาบาลประจำการ เวรเช้า เวรบ่าย เวรคืน
- 1.2 ประเมินอาการผู้ป่วยโดยใช้วิธีสังเกต สัมภาษณ์ ตรวจวัดสัญญาณชีพ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ การวินิจฉัยของแพทย์ แล้วนำมากำหนดข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล
- 1.3 กำหนดแผนการพยาบาลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ป่วย และญาติ ครอบคลุมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ
- 1.4 ปฏิบัติการพยาบาลตามมาตรฐานที่กำหนดไว้
- 1.5 ติดตามผลการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับมอบหมาย
- 1.6 ตรวจเยี่ยมอาการผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินอาการและให้การพยาบาล
- 1.7 บันทึกอาการและการเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องโดยใช้กระบวนการพยาบาล
- 1.8 มีความฉับไวในการช่วยเหลือผู้ป่วยวิกฤต
- 1.9 อำนวยความสะดวกในการตรวจเยี่ยมอาการและการให้การรักษารักษาของแพทย์
- 1.10 นำแผนการรักษาไปปฏิบัติอย่างครบถ้วน

- 1.11 ให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยและญาติ เกี่ยวกับการบริการพยาบาล พร้อมทั้งคำแนะนำในการปฏิบัติตัวที่บ้าน

2. ด้านการบริหารการพยาบาล

- 2.1 ปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าเวร และหัวหน้าทีมการพยาบาล
- 2.2 นิเทศงานของสมาชิกในเวรหรือในทีมการพยาบาล
- 2.3 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผู้ป่วย
- 2.4 วางแผนการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรในเวรหรือในทีมการพยาบาลตามความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล
- 2.5 ร่วมกับหัวหน้าหอผู้ป่วยในการจัดเตรียม และปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เครื่องใช้ต่างๆ มีเพียงพอ เหมาะสม และมีการควบคุมการใช้อย่างประหยัด
- 2.6 ร่วมประชุมกับหัวหน้าหอผู้ป่วยและบุคลากรในหอผู้ป่วยในการแก้ไข ปัญหาและหาแนวทางพัฒนางานให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น
- 2.7 ร่วมกับหัวหน้าหอผู้ป่วยในการจัดการดูแล ควบคุมความสะอาดเรียบร้อยของหอผู้ป่วย

3. ด้านวิชาการ

- 3.1 เข้าร่วมอบรมตามแผนการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการพยาบาลของฝ่ายการพยาบาล
- 3.2 มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวิชาการในหอผู้ป่วย เช่น จัดทำบอร์ดวิชาการ นำเสนอข้อมูลข่าวสารในการบริการพยาบาลจากคำราและวารสาร
- 3.3 มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำ ปรีกษา แก่ผู้ร่วมงาน และบุคลากรอื่นๆ ในการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ
- 3.4 มีส่วนร่วมในการทำวิจัย และให้ความร่วมมือในการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงการบริการพยาบาล
- 3.5 ให้ความร่วมมือกับสถาบันต่างๆ ในการฝึกงานของนักศึกษา และการเข้าดูงานภายในหอผู้ป่วย
- 3.6 ร่วมประชุมวิชาการทั้งภายในและภายนอกองค์กร
- 3.7 พัฒนาตนเองและวิชาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และแบบพรรณนาลักษณะงานของพยาบาลประจำการของสถานบริการสุขภาพพิเศษ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านั้น

จะเป็นตัวผลักดันให้พยาบาลของสถานบริการสุขภาพพิเศษต้องมีการปรับตนเองและพัฒนาตนเอง ในงานด้านบริการพยาบาล การบริหารและวิชาการ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพและเป็นที่พึงพอใจของผู้มารับบริการ เพื่อสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจตลอดจน แบบพรรณาลักษณะงานของพยาบาลประจำการของสถานบริการสุขภาพพิเศษ

จากบทบาทหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพที่ขยายไปกว้างขวางนั้น พยาบาลวิชาชีพที่ ปฏิบัติงานการพยาบาลที่สถานบริการสุขภาพพิเศษ ต้องมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบขยายกว้าง ครอบคลุมตามแบบพรรณาลักษณะงานของพยาบาลประจำการที่กำหนดไว้ในหน้าที่รับผิดชอบใน การปฏิบัติการพยาบาลทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการพยาบาล ด้านการบริหารการพยาบาลและ ด้านวิชาการ การที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ สมรรถนะและศักยภาพของแต่ละบุคคลที่จะต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เพื่อสอดคล้องกับ แบบพรรณาลักษณะงานของพยาบาลประจำการในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริการพยาบาล เป็นบทบาทการเป็นผู้ให้บริการการพยาบาลแก่ผู้ป่วยโดย ครอบคลุมการบริการ 4 ด้าน คือ การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การฟื้นฟู สภาพบุคคล (นันทนา น้ำฝน, 2538 ; ฟารีดา อิบราฮิม, 2525 ; รัตนา ทองสวัสดิ์, 2532 ; สภาการ พยาบาล, 2541 ; สมจิต หนูเจริญกุล, 2540) ซึ่งพยาบาลวิชาชีพ ควรต้องมีการพัฒนาตนเองในด้าน ต่างๆ ดังนี้

1.1 การปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูง : เป็นการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ในระดับสูงขึ้นไป คิดตามความก้าวหน้าของศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล และนำความรู้ใหม่มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการพยาบาล นำมาใช้ในการวางแผนการ พยาบาล ประเมินผลงานและนำมาปรับปรุงแก้ไขการบริการพยาบาลได้อย่างเหมาะสม

1.2 การพยาบาลเฉพาะทาง : เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการปฏิบัติการ พยาบาลให้มีความลึกซึ้งและเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น เพื่อสามารถให้การพยาบาลเฉพาะทางได้ทุกระยะ ทุกระดับความรุนแรงของโรค จำแนก วิเคราะห์ วินิจฉัย ปัญหาการพยาบาลในขั้นที่ซับซ้อนได้ อย่างถูกต้อง ตลอดจนบันทึกสรุปรายงานอาการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของการรักษาได้ถูก ต้องเหมาะสม

1.3 ความสามารถในการสอน : พยาบาลวิชาชีพเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้รับบริการการ พยาบาลตลอดเวลา พยาบาลจะทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ความรู้และการสอนแก่ผู้มารับบริการเพื่อให้ สามารถดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง โดยพยาบาลต้องมีความสามารถในการเผยแพร่ความรู้การสือ สารที่ดีแก่ผู้รับบริการ

1.4 ด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ : การนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการรักษาพยาบาลอยู่ตลอดเวลา เช่น เครื่องมืออุปกรณ์การแพทย์ต่างๆ การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในหน่วยงาน ตลอดจนวิธีการรักษาแบบใหม่ต่างๆ จึงจำเป็นที่พยาบาลวิชาชีพต้องขวนขวายหาความรู้ ทักษะ ประสพการณ์ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลาเช่นกัน เพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบในงานที่ยากและซับซ้อนมากขึ้นได้ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้ป่วย

1.5 ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน : การปฏิบัติการพยาบาลต้องมีการเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย ครอบครัว แพทย์ และทีมการพยาบาลอื่นๆ พยาบาลต้องมีความสามารถในการเป็นผู้นำทีม และผู้ร่วมทีมกับวิชาชีพอื่นๆ ได้ เช่น การให้ความช่วยเหลือในการตรวจรักษาของแพทย์ การวางแผน การดำเนินการส่งเสริมสุขภาพการควบคุม ป้องกันโรค ตลอดจนการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยร่วมกับวิชาชีพอื่นๆ

1.6 การแสวงหาแหล่งช่วยเหลือ : การสร้างเครือข่ายกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเสาะแสวงหาแหล่งความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีมีการร่วมมือ ประสานงานที่ดีในระหว่างกลุ่มงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติการพยาบาลต่อผู้ป่วยได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

1.7 การเคารพปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของผู้ป่วย : การแสดงออกของพยาบาลในการปฏิบัติต่อผู้ป่วยอย่างให้เกียรติ เคารพในความแตกต่างและในความเป็นบุคคลของผู้ป่วยให้ผู้ป่วยได้พัฒนาศักยภาพของตนเองและสามารถตัดสินใจได้ตามความต้องการของตน ตามสิทธิผู้ป่วย และมีความเข้าใจขั้นตอนการรักษา

1.8 การดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวม : การแสดงออกของพยาบาลในการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมในการดูแลผู้ป่วยให้ครอบคลุมทั้งร่างกายจิตใจ สังคมและอารมณ์ของผู้ป่วย เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยทุเลา หรือเปลี่ยนแปลงสู่ภาวะดีขึ้น เป็นการปฏิบัติการพยาบาลตอบสนองตามความต้องการของผู้ป่วยและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมให้ดูสบาย

2. ด้านการบริหารการพยาบาล เป็นการทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารของพยาบาลวิชาชีพ (สุลักษณ์ มีชูทรัพย์, 2539 ; อดัมรัตน์ สงวนศิริธรรม, 2534 ; เรมวล นันทสุภวัฒน์, 2542) ได้แก่ การเป็นผู้นำในทีมพยาบาล ตลอดจนการเป็นผู้เฝ้าสถานการณ์การพยาบาล การวิเคราะห์แก้ไขปัญหา การวางแผนงาน ประเมินผลงาน การมอบหมายงาน การดูแลด้านความปลอดภัย การป้องกันอุบัติเหตุ การร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ และการปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ เช่น งานธุรการ งานดูแลวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ ซึ่งงานในหน้าที่รับผิดชอบเหล่านี้ พยาบาลวิชาชีพต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความชำนาญในด้านการบริหารการพยาบาล ดังนี้

2.1 การตัดสินใจ/การแก้ปัญหา : การแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และนำความรู้มาตัดสินใจในการแก้ปัญหาในงานหน้าที่รับผิดชอบ และในสภาพระดับขั้นที่ต้องการ ทั้งการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติการพยาบาลและการบริหารการพยาบาล

2.2 การจัดการกับความเครียด : การมีความยืดหยุ่น ปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของงานที่ทำ การเปลี่ยนสภาวะความตึงเครียดให้สถานการณ์ผ่อนคลายหรือมีความรื่นรมย์เพิ่มมากขึ้น

2.3 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล : สร้างเสริมความสัมพันธ์เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการทำงาน การประสานงานและประสิทธิภาพของทีมงาน

2.4 ภาวะผู้นำ : การแสดงออกซึ่งความเป็นผู้นำของบุคคลโดยการทำให้ผู้อื่นปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดโดยใช้การสื่อสารให้เกิดความเข้าใจ หรือใช้อิทธิพลและอำนาจในหน้าที่ในการชี้นำและปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งการเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน ที่มุ่งเป้าหมายเพื่อคุณภาพการดูแลผู้ป่วยร่วมกัน

2.5 การสื่อสาร : ด้วยการเขียน ด้วยวาจา การรับฟังผู้อื่น นำเสนอข่าวสารแก่ผู้อื่นด้วยถ้อยคำที่ชัดเจนและเข้าใจ เพื่อให้เกิดความสำเร็จที่ดีในการบริการสุขภาพ โดยสามารถสร้างความเข้าใจ การยอมรับและความร่วมมือที่ดีต่อกันระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

2.6 การบริหารเวลา : การวางแผนจัดระบบระเบียบการใช้เวลาในการปฏิบัติงาน ภายในเวลาที่กำหนดอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สร้างวินัยในการทำงานให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อหน่วยงานและต่อตนเอง

2.7 การจัดการความขัดแย้ง : เป็นการจัดการป้องกันการเกิดข้อขัดแย้ง สามารถประนีประนอมไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง ขอความร่วมมือในการแก้ปัญหาจากผู้ร่วมงาน สามารถแก้ไขความขัดแย้งข้อข้องใจและแก้ไขข้อร้องทุกข์ของผู้ร่วมงาน จะช่วยทำให้งานสามารถดำเนินต่อเนื่องไปด้วยดี และสร้างวัฒนธรรมที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร

2.8 การบริหารบุคคล : เป็นการแนะนำสอนตักเตือนให้รางวัล ส่งเสริมขวัญและกำลังใจการทำงาน การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การมีส่วนร่วมสนับสนุนในโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ร่วมงาน และช่วยให้ผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจในงาน ยินดีเสียสละทุ่มเทเพื่อการทำงานและหน่วยงานอย่างเต็มที่

2.9 การสร้างทีมงาน : เป็นการทำงานร่วมกันในทีมสุขภาพ ผู้ร่วมงานในทีมเช่น บุคลากรทางการพยาบาล แพทย์ เภสัชกร เป็นต้น พยาบาลจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ผู้ร่วมทีม มีศักดิ์และสิทธิไม่แตกต่างกัน โดยพยาบาลจะประสานให้เกิดความสอดคล้องในบทบาทที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน มอบหมายงานที่เหมาะสมกับความแตกต่างของบุคคล มีทักษะในสัมพันธภาพ เรียนรู้งานและ

เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย พัฒนาทักษะการดูแลที่สอดคล้องกับทิศทางการปฏิบัติการพยาบาล ในทีมสุขภาพ

2.10 การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการทำงาน : การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมของผู้ป่วยให้สะอาดและสุขสบาย การป้องกันอุบัติเหตุ ให้ความสะดวกปลอดภัยในสิ่งแวดล้อมในการทำงาน มีการควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค

2.11 การจัดการด้านงบประมาณ : การวางแผนหรือโครงการใช้จ่ายเงินและความคุม ดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบรัดกุม ศึกษาระเบียบวิธีการใช้จ่ายเงินพร้อมทั้งวิธีการแสวงหาเงินมาอุดหนุนหน่วยงาน เพื่อให้งานที่วางไว้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

2.12 การบริหารเชิงธุรกิจ : มุ่งเป้าหมายที่ผู้รับบริการพิจารณาความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นหลัก ให้การบริการที่มีคุณภาพคุ้มค่าทั้งด้านการเงินและผลประโยชน์

2.13 การปรับปรุงและพัฒนางาน : มีการปรับปรุงพัฒนางานการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่คุณภาพการบริการที่เป็นเลิศ และรักษาระดับคุณภาพการพยาบาล

2.14 การโน้มน้าว/เจรจาต่อรอง : เป็นการสร้างสัมพันธภาพและให้ข้อมูลแก่กลุ่มหรือบุคคลที่มีอิทธิพล และการใช้การต่อรองที่เหมาะสม ชักชวนและใช้อำนาจเพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

3. ด้านวิชาการ พยาบาลเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพของผู้ร่วมวิชาชีพ ผู้ร่วมงาน และผู้อื่น โดยการเผยแพร่ความรู้และทักษะแก่ผู้ร่วมงานและผู้อื่น ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ร่วมงานในการเสริมสร้างการปฏิบัติการพยาบาลจัดให้มีบรรยากาศการเรียนรู้ในหน่วยงาน รับผิดชอบของพยาบาลดังกล่าวนี้ พยาบาลจะต้องมีการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการ (นันทนา น้ำฝน, 2538 ; กุลยา ดันติผลาชีวะ, 2539 ; กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล, 2535) ดังนี้

3.1 การหาทางเพิ่มพูนความรู้และการศึกษาหาความรู้ของตนเอง : เพื่อสามารถนำความรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ มาใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้สอดคล้องทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

3.2 การเข้าร่วมอบรมและประชุมวิชาการ : เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นประสบการณ์ เพิ่มพูนความรู้ให้แก่งานร่วมประมวลปัญหาอุปสรรคต่างๆ ของการปฏิบัติงาน เพื่อหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เป็นการเพิ่มคุณค่าของบุคคลส่งผลให้องค์การเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.3 การศึกษาต่อในระดับสูง : เพื่อเพิ่มพูนความรู้และวุฒิให้สูงขึ้นโดยการศึกษาระดับสูงขึ้นในระดับปริญญาต่างๆ ในสถานการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ก่อให้เกิดการ

เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ มีความชำนาญในการปฏิบัติงานและมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น สามารถปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบที่จะพัฒนาขึ้น

3.4 การศึกษาดูงาน : เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ ได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการปฏิบัติงานใหม่ๆ ที่จะใช้ในการปรับปรุงความสามารถในการปฏิบัติงาน ให้ดี มีคุณภาพ เหมาะสมกับงานรับผิดชอบ บังเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงาน

3.5 การจัดทำโครงการการวิจัยเพื่อขอรับทุนสนับสนุน : เป็นการวางแผนการวิจัยอย่างรัดกุม โดยใช้หลักการทางวิชาการ เพื่ออธิบายเป้าหมายและขั้นตอนในการแสวงหาความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการพยาบาล

3.6 การทำการวิจัย : เป็นการศึกษาอย่างมีระบบที่จะค้นหาคำตอบของปัญหาข้อสงสัย กล่าวหาข้อเท็จจริงและความรู้ใหม่ทางการพยาบาล เพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงงานเป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจในการปฏิบัติการพยาบาล และสร้างความมั่นใจในการบริการสุขภาพแก่ผู้รับบริการ

3.7 การนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงงานการพยาบาล : การใช้ความรู้ทางการวิจัยการพยาบาลมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อสามารถให้การพยาบาลตามสถานภาพของภาวะสุขภาพและศักยภาพของแต่ละบุคคล เป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการได้รับการพยาบาลที่มีคุณภาพ ทำให้มีการปรับปรุงพัฒนาการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง

3.8 การเขียนเอกสารทางวิชาการ : เป็นการเผยแพร่ความรู้ในการปฏิบัติงานการพยาบาลให้บุคคลอื่นได้ตระหนักถึงความรู้ความสามารถของวิชาชีพพยาบาล ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น นำชื่อเสียงเกียรติคุณมาสู่วิชาชีพ

3.9 การจัดบรรยากาศวิชาการในหน่วยงาน : จัดให้หน่วยงานมีบรรยากาศของการเรียนรู้ตลอดเวลา เช่น

- การจัดบอร์ดวิชาการ - เพื่อนำเสนอความรู้แก่บุคลากรและผู้มารับบริการในหน่วยงานเพื่อเกิดประโยชน์ในการเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ
- การจัดการ Conference - เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อเสนอแนะการค้นหาคำตอบ และการแก้ปัญหา ร่วมกันของบุคลากรในหน่วยงาน
- การจัดประชุมสัมมนาวิชาการ - เป็นการจัดให้ความรู้ทั่วไปและความรู้เสริมสร้างประสบการณ์ในหน้าที่รับผิดชอบ ที่เป็นประโยชน์แก่บุคลากรตามความเหมาะสมและสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงข้อสิ่งแวดล้อมในหน่วยงานและองค์การ
- การค้นหาข้อมูลทางวิชาการ - โดยมีการจัดเตรียมเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน มีมาตรฐานและคู่มือการปฏิบัติงานไว้พร้อมในหน่วยงานและแหล่งค้นหา

ความรู้เพิ่มเติม เช่น ห้องสมุด เครือข่ายอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ และผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ ตลอดจนการค้นหาข้อมูลจากแฟ้มประวัติผู้ป่วย

สรุปความต้องการพัฒนาตนเองตามหน้าที่รับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพในการปฏิบัติงานเป็นพยาบาลประจำการ ของสถานบริการสุขภาพพิเศษมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในขอบเขตตามแบบพรรณนาลักษณะงาน พยาบาลจะต้องพัฒนาตนเองครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการบริการพยาบาล การบริหารการพยาบาล และด้านวิชาการ เพื่อสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่รับผิดชอบได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของบุคลากรในทีมสุขภาพ เกี่ยวกับผลของการพัฒนาตนเอง ความต้องการพัฒนาตนเอง

ผลของการพัฒนาตนเองมีส่วนช่วยให้บุคลากรที่เข้ารับการอบรมพัฒนาตนเอง มีความตั้งใจในการทำงานเพิ่มขึ้น จากผลการวิจัยของเพ็ญศรี หงส์สวัสดิ์ (2528) ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่องผลของการฝึกอบรม การพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานของผดุงครรภ์ สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่าผดุงครรภ์ที่ได้รับการอบรมพัฒนาตนเองแล้วมีผลการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรม แต่จะมีการพัฒนาตนเองและตั้งใจในการปฏิบัติงานสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรม นอกจากนี้พบว่า การพัฒนาตนเองมีความสัมพันธ์กับผลความตั้งใจในการปฏิบัติงานในกลุ่มที่ได้รับการอบรม

ส่วนความต้องการพัฒนาตนเองนั้น ได้มีการประเมินความต้องการและปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาตนเองของบุคลากรแต่ละคนจากผลการวิจัยของ กาญจนา สันติพัฒนาชัย (2541) ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการพัฒนาอาจารย์ในวิทยาลัยสังกัด สถาบันพระบรมชนก ในกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 คน และกลุ่มอาจารย์ทุกคน ในวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมชนก 39 แห่ง จำนวน 1027 คน ผลการวิจัย พบว่า ในการปฏิบัติภารกิจหลัก (งานสอน) วิธีการพัฒนาที่อาจารย์ควรได้รับคือ การศึกษาต่อในประเทศ การฝึกอบรมระยะยาว ความต้องการการพัฒนาด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ อันดับแรกที่อาจารย์ควรได้รับ คือ คุณสมบัตินี้ การเป็นครู ทั้งเรื่องคุณลักษณะของอาจารย์ที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ส่วนปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอาจารย์ อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านโครงสร้างบริหารองค์การ และจากการวิจัย

ของอ่อนหวาน ชุตติกร (2541) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการพัฒนาทางวิชาการของบุคลากรสาธารณสุข จังหวัดชลบุรี สังกัดกองสาธารณสุขภูมิภาค จำนวน 315 คน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการและปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาวิชาการของบุคลากรสาธารณสุขมี 3 ด้านดังนี้ ด้านความต้องการในการศึกษาต่อด้วยเหตุผลเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพมากที่สุด รองลงมาคือ การเพิ่มพูนความรู้ ปัญหาอุปสรรคในด้านนี้ ได้แก่ การขาดการสนับสนุนและนโยบายการบริหารจากผู้บังคับบัญชา ด้านความต้องการในการฝึกอบรม ต้องการให้หัวข้อที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางวิชาการในสายงานมากที่สุด รองลงมาคือการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคในด้านนี้ คือ การขาดการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและปัญหาการเบิกจ่ายที่ยุ่งยาก ในด้านความต้องการในการศึกษาดูงาน ต้องการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ ส่วนปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ปัญหาส่วนบุคคลซึ่งอายุมากขึ้น

ด้านความต้องการพัฒนาตนเองในด้านวิชาการ มีการศึกษาความต้องการด้านเนื้อหาวิชา โดยเคลลีและคณะ (Kelly et. al. 1997 : 115-123) ได้ทำการสำรวจความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลสาธารณสุข ตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานรัฐบาล ใน 50 รัฐของอเมริกา โดยการส่งแบบสำรวจไปทางไปรษณีย์ และการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ พบว่าพยาบาลสาธารณสุขมีความต้องการการศึกษาต่อเนื่อง ดังนี้ คือ ความต้องการมีการศึกษาที่เป็นพื้นฐานตามข้อบังคับหรือความจำเป็นก่อนเข้ามาปฏิบัติงานในด้านการพยาบาลสาธารณสุข การปฐมนิเทศการปฏิบัติงาน ต้องการเนื้อหาที่เฉพาะของการศึกษาต่อเนื่อง ต้องการให้มีการอำนวยความสะดวกในการศึกษาต่อเนื่อง และต้องการให้มีการออกใบรับรองผลการศึกษาต่อเนื่องจาก ANCC (American Nurses Credentialing Center)

เกี่ยวกับความต้องการเรียนรู้ แบนฟิลด์และคณะ (Banfield et. al. 1998) ได้ทำการศึกษากลยุทธ์ในการบอกความต้องการเรียนรู้ของพยาบาลวิชาชีพในพยาบาลทุกระดับในโรงพยาบาลวิกตอเรีย ซึ่งเป็นโรงพยาบาลในสถานศึกษา ที่เมืองฮาลิแฟก ประเทศแคนาดา พบว่า ความต้องการที่จะเรียนรู้ของพยาบาลประจำการ 3 อันดับแรก ได้แก่ เรื่องการประเมินการตรวจร่างกายผู้ป่วย การจัดการเกี่ยวกับความเครียดและความขัดแย้ง และการสอนผู้ป่วยและครอบครัว

วิธีการของการพัฒนาตนเองนั้นทำได้หลายวิธีซึ่งจินตนา ยูนิพันธ์ และคณะ (2530) ได้ศึกษา การพัฒนาตนเองของพยาบาลไทย ในพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลหน่วยงาน และสถานศึกษาของรัฐบาลและสภาวิชาชีพไทย จำนวน 2000 คน ผลการศึกษาพบว่าพยาบาลมีการพัฒนาตนเองโดยการอ่านหนังสือทั่วไป เช่น หนังสือรายวัน หรือรายสัปดาห์ ส่วนใหญ่อ่านเป็นประจำ สำหรับด้านวิชาการจะมีการพัฒนาเป็นระยะๆ ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมการเรียนรู้เกิดจากสภาพการณ์ของการจัดการเรียนการสอนเป็นลักษณะที่มีผู้แทนของสถาบันองค์การต่างๆ จัดขึ้น

อย่างมีจุดมุ่งหมายและต่อเนื่องกัน พยาบาลวิชาชีพทั่วประเทศมีการพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกัน และพบว่าผู้มีประสบการณ์การทำงานน้อย สนใจในการพัฒนาตนเองมากกว่าผู้มีประสบการณ์การทำงานมาก สำหรับตำแหน่งและคุณวุฒิที่ต่างกัน ไม่มีความแตกต่างในด้านวิธีการพัฒนา

สรุปได้ว่า ความต้องการพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพ เป็นความต้องการที่จะปรับปรุงแก้ไขตนเอง ให้เจริญงอกงาม ทั้งในงานด้านบริการพยาบาล ด้านบริหารการพยาบาล และด้านวิชาการพยาบาล โดยจะต้องวิเคราะห์ตนเองว่า ตนเองมีความสามารถอย่างไร และต้องการพัฒนา ด้านใดบ้าง มากน้อยเพียงใด และต้องสามารถบอกความต้องการได้ว่าต้องการเรียนรู้อะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาตนเองดังกล่าว นั้น และคุณภาพในการบริการทางการพยาบาล ซึ่งต้องการประยุกต์ความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ในการปฏิบัติจริงในคลินิกได้อย่างเหมาะสม รวดเร็ว และส่งผลดีต่อผู้มารับบริการ และในปัจจุบันปัญหาสุขภาพของผู้มารับบริการนั้นวันจะมีความซับซ้อน และยุ่งยากในการจัดการ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการปฏิบัติงาน (collaboration) จากบุคลากรหลายสาขาวิชาชีพ ดังนั้น พยาบาลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ ในการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อนำไปสู่แนวทางของการร่วมมือในการปฏิบัติการพยาบาลให้ครอบคลุมในงานด้านการบริการพยาบาล การบริหาร ด้านวิชาการในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น การตัดสินใจสร้างทีมงานและเรียนรู้ถึงความต้องการของผู้รับบริการ เพื่อนำไปสู่การประกอบวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ความต้องการพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพของสถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามขอบเขตของแบบพรรณาลักษณะงานของพยาบาลประจำการสถานบริการสุขภาพพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการพยาบาล ด้านการบริหารการพยาบาล และด้านวิชาการนั้น พยาบาลวิชาชีพจะต้องมีการพัฒนาตนเอง ในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านการบริการพยาบาล ได้แก่ การปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูง การพยาบาลเฉพาะทาง ความสามารถในการสอน ด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน การแสวงหาแหล่งช่วยเหลือ การเคารพปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของผู้ป่วย การดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวม ด้านการบริหารการพยาบาล ได้แก่ การตัดสินใจ/การแก้ปัญหา การจัดการกับความเครียด ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ภาวะผู้นำ การสื่อสาร การบริหารเวลา การจัดการความขัดแย้ง การบริหารบุคคล การสร้างทีมงาน การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการทำงาน การจัดการด้านงบประมาณ การบริหารเชิงธุรกิจ การปรับปรุงและพัฒนางาน การโน้มน้าว/เจรจาต่อรอง ด้านวิชาการ ได้แก่ การหาทางเพิ่มพูนความรู้และการศึกษาหาความรู้ของตนเอง การเข้าร่วมอบรมประชุมวิชาการ การศึกษาต่อในระดับสูง การศึกษาดูงาน การทำการวิจัย การนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงงานการพยาบาล การเขียนเอกสารทางวิชาการ การจัดบรรยายทางวิชาการในหน่วยงาน